

ня української нації особливого значення набуває посилення національної (етнічної) домінанти в усіх соціальних програмах.

Таким чином, одним з найважливіших стратегічних напрямків підвищення соціальної віддачі науки, зростання її позитивного впливу на всі сторони економічного і громадського життя України є посилення національної орієнтації в подальшому розвитку НТП. Що стосується гуманітарних наук, то актуальність завдань їхньої українізації очевидна. Здається, що загальносвітова тенденція зростання престижу наук про життя, людину, суспільство виводить їх на перше місце в Україні – і розвиватиметься в тісному зв'язку з посиленням національної домінанти при трансформації всього наукового й освітнього потенціалу.

Шлях України та її інтеграція в економічний, політичний і соціокультурний простір Європи значною мірою визначається рівнем розвитку національної системи освіти, що є передумовою інтеграції у світовий освітній простір. Українське суспільство почало усвідомлювати принципово нову роль освіти як одного з найважливіших чинників сучасної геополітики адже успішність конкуренції між країнами сьогодні значною мірою залежить від досягнень освіти, і, насамперед, від якісного рівня функціонування загальноосвітньої школи.

Знання, інтелект, компетентність стали найбільш вартісним товаром, який поширюється з небаченою раніше швидкістю. Освіта як сфера людської діяльності стає найбільш вигідною для інвестування. Нації, які не спроможуться на рішучий освітній прорив, опиняться на узбіччі прогресу, а громадяни не зможуть брати активної участі ні в управлінні державою, ні в забезпеченні належних матеріальних умов для свого життя, культурного розвитку та духовного становлення.

Підводячи підсумки, варто дійти висновку, що входження освіти України як рівноправного партнера до світової системи – це не тільки одна з умов здійснення реформування суспільства, але й піднесення міжнародного авторитету нашої держави.

Список літератури: 1. Андрущенко В. Інноваційний розвиток освіти в стратегії «Українського прориву» / Віктор Андрущенко // Вища освіта України. – 2008. – № 2 (29). – С. 10–17. 2. Вишневський О. Сучасне українське виховання. Педагогічні нариси / О. Вишневський. – Львів, 1996. – С. 55. 3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. Наук України; головний ред. В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с. 4. Ігнатюк О.А. Формування готовності майбутнього інженера до професійного самовдосконалення: теорія і практика: [монографія] / О.А. Ігнатюк. – Харків: НТУ «ХП», 2009. – 432 с. 5. Науково-освітній потенціал нації: погляд у ХХІ століття / Авт. кол.: В. Литвин (кер.), В. Андрущенко, А. Гуржій та ін. – К.: Навч. книга, 2004. – Кн. 3: Модернізація освіти. – 2004. – 943 с. 6. Товажнянський Л.Л. Формування і реалізація концепції підготовки формування національної гуманітарно-технічної еліти в Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут»: Навч. посіб. / Л.Л. Товажнянський, О.Г. Романовський, О.С. Пономарьов. – Харків: НТУ «ХП», 2002. – 160 с.

*Катівець М.В.
м. Харків, Україна*

ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ ДО ПРОФЕСІЙНО-ОСОБИСТІСНОГО САМОРОЗВИТКУ

Приєднання вітчизняної системи вищої освіти до Болонської декларації, орієнтація на загальноєвропейські рекомендації та вимоги до технічної освіти передбачають

зацікавленість інформаційного суспільства в особистостях, здатних самотійно і активно діяти, приймати рішення, гнучко адаптуватися до змінних умов життя, що висуває суспільний запит на виховання творчої особистості, здатної, на відміну від людини-виконавця, самотійно мислити, генерувати оригінальні ідеї, приймати сміливі, нестандартні рішення. Але на жаль, випускники-інженери, які приходять на виробництво, часто ще не здатні самотійно розв'язувати проблеми, не спроможні мислити діалектично, системно, легко переходити від одного виду діяльності до іншого, їм бракує творчої уяви, ініціативи та винахідливості. Такий стан справ потребує модернізації професійної підготовки майбутнього інженера у технічному університеті.

Професійна підготовка майбутнього інженера є умовою його всебічного розвитку на етапі професійної підготовки, оскільки лише в процесі навчання реалізуються можливості особистості та здійснюється їх розвиток. Рівень розвитку потенціалу майбутнього інженера позначається не тільки на його професійній діяльності, а й на самореалізації у процесі його життя. Орієнтація на професійно-особистісну підготовку майбутнього інженера потребує впровадження новітніх педагогічних технологій у навчальний процес вищого закладу освіти, що дає змогу значною мірою подолати основний недолік - орієнтацію на репродуктивний тип навчання.

Розглянемо педагогічні технології, які сприяють професійно-особистісному розвитку та саморозвитку майбутніх інженерів. Так, одним з видів навчання, що спрямоване на розвиток самотійної творчої особистості майбутнього інженера, є розвивальне навчання, у ході якого кожен студент повинен самотійно або за допомогою викладача осмислити навчальний матеріал, творчо застосувати його в нестандартних умовах, тобто сформувати продуктивні знання та свідомо сконструювати складні уміння для подальшого успішного навчання. Таким чином, головною метою розвивального навчання є формування активного, самотійного, творчого мислення студента.

Для організації розвивального навчання, як правило, використовуються методи, які можуть викликати найбільший інтерес у студентів: проблемні, продуктивні, дослідницькі, що сприяють розвиткові творчого мислення та уяви.

До новітніх педагогічних технологій також можна віднести проблемне навчання, основною метою якого є всебічний розвиток пізнавальних можливостей студентів. Відомо, що продуктивна діяльність відрізняється від репродуктивної тим, що студент, маючи певні знання, самотійно застосовує їх у новій ситуації, або у відомій ситуації знаходить нові підходи, сам конструює програму, тобто породжує нові знання. Діяльність студента, при цьому, характеризується обміркуванням, судженням, самотійним пошуком способу розумової чи практичної дії, що виховує у студента навички самотійності і творчі здібності та сприяє формуванню у особистості студента нових психічних новоутворень [2].

Для того, щоб проблемне навчання було ефективним необхідно, щоб поставлена проблема містила пізнавальну складність для студентів, тобто знаходилась в «зоні найближчого розвитку» (за Л.С. Виготським), а зіставлення нового із старим викликало позитивні емоції і спонукало студентів до пошукової діяльності, збуджувало творчу думку студентів, підвищуючи рівень пізнавального інтересу, активності і самотійності мислення.

Останнім часом у вищих закладах освіти почали використовуватися і такі креативні методи навчання, що спрямовані на активізацію пізнавальної діяльності студентів, як «кейс-метод», «мозковий штурм», метод інциденту, пізнавальні ігри, технологія «портфоліо» тощо.

Так, застосування «кейс-методу» сприяє розвитку пізнавальної діяльності при підготовці майбутніх інженерів, логічно-структурованому розумінню теорії, вчить творчо підходити до розв'язання проблем з критичним їх аналізом, допомагаючи наблизити навчальний процес до реальних умов, в яких прийдеться працювати студентам в най-

ближчому майбутньому. Як відомо, кейс-метод базується на описі будь-якої реальної проблеми чи ситуації, яка пов'язана з майбутньою професією студентів, а учасники обговорення приймають рішення та дають рекомендації стосовно вирішення певного завдання, що стимулює студентів розвивати проблемно-пошукову діяльність.

Застосування інноваційних технологій навчання у вигляді обговорення реальних професійних ситуацій створює у студентів відчуття значущості предмета для їх професійного становлення, тобто сприяє підвищенню рівня навчальної мотивації, а також відчуття успішності («Я можу»), що в свою чергу, впливає на розвиток професійної мотивації («Я можу тут, а отже, я зможу і у реальному професійному житті»). Саме відчуття успіху виступає однією з головних рушійних сил методу формування стійкої позитивної мотивації, нарощування пізнавальної активності. Безперечною перевагою цього методу є не лише отримання нових знань і формування продуктивних навичок, але, насамперед, й розвиток системи цінностей студентів, професійних позицій, життєвих установок [1].

Для активізації мислення і уяви в процесі навчання студентів використовують методи спроб і помилок, або перебору варіантів, які генерують велику кількість ідей. Цей метод сприяє розвитку мислення, творчості, що є необхідним для майбутнього інженера.

Ще одним видом навчання, яке можна використовувати для навчання майбутніх інженерів з метою розвитку їх пізнавальної діяльності, є ігрове навчання. Рольові ігри, як і кейс-метод, найчастіше, базуються на ситуаціях з реального життя, але учасникам цього методу активної навчальної діяльності надається опис ролі, яку вони повинні виконати, і студенти вирішують проблему відповідно до своєї ролі. Використання рольових ігор порівняно з кейс-методом може мати і свої переваги, оскільки, коли студент грає роль, він відмежовує себе від предмету спілкування, і займає позиції та висловлює думки, які б, можливо, не наважився висловити від свого імені.

Окрім того, в рольовій грі передбачається кілька рівнів діяльності, що забезпечує кожному учаснику посилення для нього інтелектуальний, емоційний і вольовий рівні прояву своїх сил, оскільки студентські групи знаходяться на різних рівнях розвитку. Тому сценарій навчальної рольової гри має бути гнучким, багатоваріативним та багатовекторним при застосуванні до груп різного інтелектуального рівня розвитку і підготовленості.

Рольова гра, як і кейс-метод, вчить їх самостійно приймати рішення, імітує ситуації практичного використання одержаних теоретичних знань, що сприяє формуванню науково-пізнавальної активності, підвищенню мотивації до навчання, розвитку професійних інтересів та особистісному саморозвитку.

Використання технології «портфоліо» у ВНЗ спрямоване на підвищення активності студентів, рівня усвідомлення ними своїх цілей і можливостей для їх здійснення, прагнення до саморозвитку і самовдосконалення, зробить відповідальнішим вибір ними подальшого напрямку свого освітнього маршруту.

Крім того, технологія «портфоліо» ефективна для розвитку рефлексивності студентів, усвідомлення своїх можливостей, оцінки результатів своєї діяльності, для формування адекватної самооцінки, а також самопрограмування на успіх. Переваги застосування технології «портфоліо» полягають в тому, що вона постійно підтримує високу навчальну мотивацію студентів, заохочує активність і самостійність, самоаналіз і самоконтроль студентів, розширює можливості розвитку і саморозвитку.

Отже використання новітніх педагогічних технологій в процесі навчання та формування готовності майбутніх інженерів до професійно-особистісного саморозвитку:

1. Передбачає розвиток дивергентного мислення і навичок його практичного застосування, що дає можливість переосмислити одержані знання та генерувати нові продуктивні ідеї та сприяє розвитку пошуково-перетворюючого стилю мислення.

2. Сприяє забезпеченню якісного, логічно-структурованого засвоєння базових професійних знань, умінь і навичок.

3. Дає можливість майбутнім інженерам, одержуючи нову інформацію, додатковий матеріал, сформувані уміння продукувати нові знання та прищеплювати їм бажання до самостійного набуття знань.

4. Надає студентам можливості вільного використання відповідних літературних, наукових і навчальних джерел для детального і поглибленого вивчення важливих вузлових тем, ідей і проблем, що дозволяє по-новому сформувані уявлення про майбутню професійну діяльність.

5. Призводить до заохочення в процесі викладання початкової дисципліни ініціативи та самостійності у навчанні та розвитку.

6. Сприяє розвитку свідомості та самосвідомості студентів, розумінню ними своїх зв'язків з іншими людьми, природою, культурою, тощо.

Звідси можна зробити висновок, що використання описаних вище педагогічних технологій допомагає вирішити основне завдання, що стоїть перед вищою технічною освітою, а саме, формування творчої самостійної особистості, яка здатна до самоосвіти і саморозвитку, творчого використання набутих знань і оновлення їх протягом усього життя, здатна критично мислити, творчо вирішувати загально-виробничі та соціально-економічні проблеми в їх взаємозв'язку.

Список літератури: 1. Данильчук Л. Використання «кейс-методу» в професійній діяльності викладача вищого навчального закладу / Л. Данильчук // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2004. – № 5 – С. 66–71. 2. Лузан П.Г. Активізація навчання студентів / П.Г. Лузан – К.: Вища школа, 1999. – 216 с.

*Кулиш В.И.
г. Харьков, Украина*

ПРОБЛЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ В ВУЗАХ УКРАИНЫ И РОССИИ: ОБЗОР ЛИТЕРАТУРЫ

Россия и Украина являются крупнейшими государствами Европы и мира, их значение в геополитическом пространстве современного мира очень велико. Наши страны, обладая мощным экономическим, военным, научным потенциалом, сегодня, как и ранее играют экономическую и политическую роль в истории человечества.

С 2006 года, ежегодно на базе Национального технического университета «Харьковского политехнического института» проводится Международная научно-практическая конференция: «Переяславская рада: ее историческое значение и перспективы развития восточнославянской цивилизации». Исследователи обращаются к вопросам общности и уникальности истории и культуры Украины и России. Кроме этого они рассматривают и проблемы трансформаций политико-правовых и экономических аспектов отношений, их перспективы. В центре внимания авторов статей также вопросы научно-образовательного сотрудничества стран-партнеров.

Сборники научных трудов содержат следующие разделы:

1. Неразрывность истоков славян.
2. Проблемы общего и особенного в истории восточнославянских народов.
3. Образование в системе взаимодействия славянских культур.